

7. *Dubium.* — Sed quæret aliquis an e contrario aliqua consilia particularia repugnent religioso statui generatim sumpto. Et videtur dicendum posse aliqua consilia repugnare tali statui præsertim perfecto in suo genere; vel propter defectum et imperfectionem, vel propter excessum et nimiam perfectionem. Prior pars declaratur in quibusdam actibus virtutum, qui supponunt statum imperfectum, et statui religioso repugnantem. Ex qua suppositione tale opus esse potest sub consilio respectu talis personæ, non vero respectu religiosi. Sicut enim Theologi distinguunt perfectionem simpliciter a perfectione secundum quid, quia illa est melior in quolibet, hæc vero minime, quia imperfectionem aliquam supponit, ita inter consilia distinguere possumus quædam quæ absolute sunt de meliori bono, ut virginitas; alia vero quæ tantum ex suppositione status imperfecti in illo sunt meliora ut in muliere conjugata aliquis decens ornatus, qui marito placeat, potest esse in consilio, qui tamen virginitatem profitenti repugnet. Consilium etiam faciendi copiosas eleemosynas in divitem optime cadit, non vero in religiosum, quia consilium illud supponit imperfectum statum habendi dominium divitiarum.

8. Exemplum alterius partis sumi potest ex D. Thom., d. q. 186, art. 2, ubi duo consiliorum genera distinguere videtur: quædam, quæ supponunt perfectionem charitatis, et ad illam consequuntur, ut maledicenti benedicere absque necessitate: *Nam illud, ait, ex superabundantia charitatis provenit*; alia vero sunt, quæ sunt media et instrumenta perfectionis acquirendæ. Et de his posterioribus videtur clarum per se non repugnare religioso statui, ut sic, quamvis non omnia singulis statibus conveniant, ut dictum est. De prioribus autem sequi videtur repugnare statui acquirendæ perfectionis, quia repugnat esse medium ad acquirendam perfectionem, quod illam e abundantiam ejus supponit. Possumusque exemplum adhibere in statu Episcopi; nam aliqua erunt consilia illi statui accommodata, quæ religioso statui repugnabunt, ut habere liberam administrationem, vel (ut aliqui volunt) etiam dominium temporalium bonorum, et si quid aliud est hujusmodi.

9. *Nullum est consilium quod statui religioso generatim sumpto repugnet.* — *Eleemosyna potest fieri a religioso.* — Hic dicendi modus probabilis est, et recte explicatus mihi non displicet; nihilominus tamen, absolute de

consiliis loquendo, nullum esse videtur quod statui religioso in sua generalitate sumpto repugnet. Quia, per se loquendo, religiosus in omni materia virtutis quoscumque actus perfectionis exercere potest, et de illis præcipue dantur consilia, quæ simpliciter et absolute hoc nomen merentur. Quod dico propter actiones illas, quæ solum in casu, vel ex suppositione alicujus occasionis, vel imperfectionis consuluntur, ut est in exemplo illo de ornatu mulieris conjugatæ. Nam, licet formaliter sumptum (ut sic dicam) ab statu virginitatis sit alienum, nihilominus cum proportione sumptum eminentius in profitentibus virginitatem locum habet, quia ornari debent modo suo statui accommodato, ita ut sponso suo Christo maxime placeant. Dixi autem, *per se loquendo*, quia ex defectu materiæ interdum non poterit religiosus aliquorum consiliorum opera exequi; ut est in illo exemplo de copiosa eleemosyna, vel de operibus liberalitatis aut magnificentiæ, quæ divitibus possunt de consilio convenire. Et nihilominus religiosus non est omnino incapax talium operum, quia sine dominio divitiarum possunt exerceri ab habente liberam administrationem talium bonorum, ut, verbi gratia, ab Episcopo religioso, et suo modo a Prælato religionis intra suam spheram, et a privato religioso, de licentia Prælati. Et præterea in affectu potest et debet religiosus esse paratus ad hujusmodi opera, quantum sibi fuerint possibilis; et hoc satis est ut sit talium consiliorum capax. Et hic modus potest facile omnibus consiliis prioris generis accommodari.

10. De aliis vero consiliis, quæ perfectionem charitatis supponere videntur, dicendum est non rejici ab statu religioso simpliciter, seu quoad omnia; sed dicuntur non requiri in illo tanquam spectantia ad media perfectionis acquirendæ, sed potius tanquam fructus perfectionis acquisitæ, qui fructus ad perfectionem etiam augendam conferunt; tamen, quia gradum aliquem perfectionis et abundantiam charitatis supponunt, ideo inter media perfectionis acquirendæ non numerantur. Unde idem D. Thomas, in loco allegato dixit, quod, licet religiosus non teneatur ad implendum hæc consilia, quæ ad perfectionem charitatis consequuntur, tenetur saltem ad ea implenda tendere, utique ad perfectionem tendendo, ut in exemplo posito de benedicendo maledicenti se, clarum est ad religiosum statum maxime pertinere, nam præcipue consulitur perfectionem profitentibus, et a perfectis servari debet.

CAPUT II.

UTRUM TRIA CONSILIA, PAUPERTATIS, CASTITATIS ET OBEDIENTIÆ, ET ILLA SOLA SINT DE SUBSTANTIA SEU ESSENTIA RELIGIOSI STATUS, VEL ALIIS ETIAM MODIS CONSTITUI POSSIT.

1. *Ratio dubitandi proponitur.* — *Præbatur statum religionis posse consistere non tantum tribus votis, sed etiam duobus, vel uno solum.*

— Ratio dubitandi esse potest, quia status perfectionis acquirendæ et status religionis dem sunt, ut præcedenti capite dictum est; sed status perfectionis non tantum tribus votis, sed etiam duobus, vel uno tantum constitui potest; ergo etiam status religionis. Consequentia est clara ex majori, quia, si duo illa non re, sed nominibus differant, quidquid ad unum constituendum sufficit, ad alterum satis erit; et sicut omnis status religiosus est acquirendæ perfectionis, ita etiam e contrario omnis status acquirendæ perfectionis erit status religionis. Probatur ergo minor principalis argumenti: nam status continentiae, in quo virgo aliqua per solum votum castitatis Deo dicatur, status est perfectionis acquirendæ; quia et est status, cum sit quidam vivendi modus satis firmus, et stabilis ratione voti, et est supra communem statum vitæ christianæ; ergo est status perfectionis, quia inter illos status non datur medium. Unde Paulus, 1 Corinth. 7, de hujusmodi statu loquens, illum commendat tanquam perfectionis viam, quia, *qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; et mulier innupta, et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta, et corpore, et spiritu.* Atque simile argumentum fieri potest de statu clericorum, non ratione ordinis, sed ratione perpetuæ continentiae, quam habet connexam, ratione cujus ad perfectionem vitæ modum, quam communis status vitæ christianæ postulet, obligantur, ergo illo titulo statum perfectionis acquirendæ profitentur. Idemque argumentum fieri potest de voto paupertatis, et multo magis de utroque simul, si sola fiant, idemque est de voto obedientiæ, vel per se spectato, vel cum alio conjuncto.

2. *Probatur non sufficere tria vota tantum ad constituendum statum religionis.* — *Primo.* — *Secundo.* — *Tertio.* — Aliunde autem argumentari possumus, quod illa tria consilia ad statum religiosum constituendum sola non sufficiant. Primo quidem, quia, licet status illorum con-

Unde Paulus, 1 Corinth. 4: *Maledicimur et benedicimur.* Status autem religionis licet sit perfectionis acquirendæ, tamen (ut in superiori libro diximus) hic status licet ad perfectionem acquirendam tendat, non excludit perfectionem acquisitam vel exercitium ejus; imo in illo statu sunt gradus incipientium, proficientium et perfectorum; et ideo hæc etiam consilia ad religiosos pertinent; ad incipientes in desiderio, ad perfectos vero etiam in opere tanto meliori, quanto profectus in perfectione major fuerit.

11. De consiliis autem quæ statum Episcopi supponere videntur, dicendum est imprimis non repugnare statui religioso, nam ab Episcopo religioso impleri possunt; unde si a religioso non Episcopo non possunt executioni mandari, non est quia repugnet ejus statui, sed quia deest materia, vel quia non sunt de operibus tali statui perfectionis accommodatis. Vix autem (ut opinor) talia consilia inveniuntur, quæ non possint modo religioni accommodato intra eundem statum impleri. Adde etiam statum religiosum perfecte observatum ita disponere affectum hominis, ut eum facile et paratum reddat ad hujusmodi consilia exequenda, si occasio tulerit.

12. *Unde dicatur status religiosus.* — Relinquitur ergo ex dictis, statum religionis, et statum perfectionis acquirendæ solis nominibus differre, si cum proportione comparentur. Nam idem status dicitur perfectionis ex proximo fine intrinseco ad quem tendit, ut ex natura et conditione illius status in superioribus explicata, et ex nomine ipso manifestum est. Idem vero status vocatur religiosus ex habitudine ad finem ultimum ac principalem in quem tendit, qui est Deus ipse, cujus cultus in tali statu principaliter intenditur; cuique homines specialiter et omnino in eo consecrantur, et inde per antonomasiam religiosi dicuntur. Unde Dionysius, cap. 6 Eccles. Hierarch., ait, *religiosos vocatos esse therapeutas, id est, cultores, a sincero Dei famulatu atque cultu.* Idemque advertit D. Thomas, d. q. 186, art. 1, et d. Opusc. 49, in principio. Et latius notavimus in lib. 1 de Relig., cap. 4 et 2. Cur autem dixerimus hos status esse eosdem, si cum proportione comparentur, ex dicendis in capite sequenti constabit.

siliorum servantur, et in proposito habeantur, si votum non intercedat, non sufficiunt ad constituendum religiosum statum; quia talis modus vivendi sine voto non potest esse stabilis; actus autem votendi est actus consilii distinctus ab illis tribus; ergo. Dicitur fortasse illa tria consilia ex parte materiæ designari, et per notam exclusivam alias materias excludi, non vero modum observandi illa consilia, et ita non excludi votum, sed potius tacite includi. Sed instatur, quia, licet quis emittat vota illorum trium consiliorum exterius, et in facie Ecclesiæ, si nihil aliud faciat, nec aliam regularem observantiam profiteatur, non erit in aliquo religioso statu; ergo nec simpliciter religiosus reputabitur in Ecclesia, nec privilegiis religiosorum fruatur. Ergo signum est illa tria non satis esse ad essentiam vel substantiam religiosi status constituendam. Secundo, quia præter illa tria videtur necessarium ad perfectionem acquirendam multa consilia ad aliarum virtutum materias pertinentia observare, etiam cum stabilitate: nimirum orationis studium et frequentiam, et aliquid supererogationis in materia abstinentiæ, clausuræ, et similibus. Tertio, quia unusquisque religiosus status in particulari unumquodque proprium scopum et finem, ad cuius consecutionem non sufficiunt illa tria generalia consilia, sed alia magis particularia necessaria sunt, ut monialibus rigorosa clausura, quam etiam aliqui regulares viri observant; et nonnullæ religiones propria quædam vota emittunt sibi essentialia; ut innuit Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 1 de Regularibus, ibi: *Ac si quæ alia sunt alicujus regulæ vel ordinis peculiaris vota, ad eorum respective essentiam pertinentia*. Ergo illa tria consilia, si sola et nuda sumantur, ad summum sufficient ad genus religiosi status abstracte sumpti constituendum; non tamen ut in re ipsa status religiosus cum solis illis consistere valeat.

3. *Prima assertio: ad statum religiosum, seu perfectionis proprie dictum, tria vota sunt necessaria.*—Dico primo: ad religiosum statum simpliciter, seu perfectum ac proprie dictum, necessaria sunt et essentialia illa tria consilia paupertatis, castitatis et obedientiæ; ita docet D. Thomas, d. q. 186, artic. 2 et 3; et 3 Contr. gent., cap. 130, et Opusc. 19, in princ.; et consentiunt omnes Theologi, sumiturque ex Patribus statim citandis. Ratione item generali ostendi potest, retorquendo primam rationem dubitandi, quia status religiosus est

schola seu studium perfectionis acquirendæ; sed integra perfectionis via et consummata, illa tria consilia imprimis proponere debet observanda; ergo eadem sunt necessaria in statu perfecto religionis. Probatur subsumpta propositio. Primo, de paupertate, ex verbis Christi Domini, Matth. 19: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes*. Ex quo loco omnes Sancti colligunt consilium paupertatis, ut superiori libro, c. 6, notavi. Et hic ponderare possumus quod, sicut in illis prioribus verbis, *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, significavit Christus præceptorum observantiam esse necessariam ad salutem, ita in posterioribus, *Si vis perfectus esse, vade, et vende, etc.*, necessitatem paupertatis ad perfectionem obtinendam indicavit. Unde Gregorius Nazianz., orat. 16, dixit, *Christum his verbis perfectionem paupertate definivisse*.

4. *Distinctio inter perfectionem et statum perfectionis.*—Probatur necessariam esse paupertatem.—Non oportet autem utramque partem verborum de æquali necessitate intelligere, sed juxta materiæ proportionem. Distinguere autem possumus inter perfectionem et statum perfectionis; nam ad perfectionem acquirendam est quidem utilissimum et moraliter necessarium divitiis abstinere, non est tamen simpliciter necessarium. Nam dives, bene utendo divitiis, et alia opera perfectionis faciendo, potest ad perfectionis gradum pervenire. At vero ad statum perfectionis integrum est paupertas simpliciter necessaria, quia sine ablatione impedimentorum non potest status religionis consistere; perfectionis autem impedimenta magna ex parte per paupertatem tolluntur. Et ideo idem Dominus, quamvis propter se hujusmodi ablatione impedimentorum non indigeret, pauperem vitam professus est, quia non solum ipsius perfectionis, sed etiam viæ ad illam, seu status perfectionis exemplum nobis tribuere voluit, ut late declaravi in 2 tom. tertiæ part., disp. 28, sect. 2.

5. Unde etiam Apostoli eamdem professi sunt, ut constat Matth. 19, et illos imitati sunt sancti Patres, et fundatores religionum, ut infra, tractando in particulari de votis monasticis seu religiosis, ostendemus. Interim videri possunt Basil., serm. 1 et 2 de Instit. Monach., et in Regul. brev., in 92 et 93; Hieron., epist. 1 ad Heliodor., circa principium, et 22 ad Eustochium, versus finem; Gregor. Nazianz., orat. 16; Augustin., in sua Regula, quam ad sanctimoniales repetit in epist. 109,

et in duobus sermonibus de commun. vit. cler.; sunt 49 et 50, de diversis, in 1 p.; et optime lib. 17 de Civit., c. 4, versus finem; Benedictus, in sua regula; et Gregorius, 4 Dialog., cap. 35. Ratio autem hujus partis est, quia paupertas tollit concupiscentiam divitiarum, et sollicitudinem illas acquirendi, quæ non solum suffocant sementem, et profectum spiritualem maxime impediunt, sed etiam innumera peccandi pericula secum afferunt, de qua re inferius in speciali libro de religiosa paupertate latius dicendum est.

6. *Ostenditur necessarium esse consilium castitatis.*—Secundo probatur subsumpta propositio de consilio castitatis, de quo atque ejus voto inferius etiam in proprio libro disputandum est. Et ideo nunc satis sit supponere fundamentum in superiori libro, c. 6, jactum et approbatum, quod virginitas et castitas sit in consilio tradito et exaggerato a Christo Domino, Matth. 19, et a Paulo, 1 Corinth. 7, et a Patribus ibi allegatis, et perpetuo usu ac consensu Ecclesiæ. Hoc enim supposito, facile est ostendere necessitatem hujus consilii ad statum perfectum religionis, distinguendo hic etiam illa duo, nimirum, perfectionem ipsam, et statum perfectionis, et gradum necessitatis. Ad utrumque enim est necessaria continentia, non solum ab illicita copula, sed etiam a licita et conjugali, ut Paulus supra ostendit, dicens: *Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisis est. Et mulier innupta, et virgo, cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta et corpore, et spiritu; quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro*, ubi virtute sic argumentatur: perfectio maxime consistit in unione ad Deum, et sollicitudine illi placendi; sed status conjugalis dividit cor, et sollicitudines mundi secum affert; ergo de se multum impedit spiritualem profectum ac perfectionem; ergo continentia tollens hæc impedimenta moraliter necessaria est ad perfectionem acquirendam.

7. *Paupertatis professio, moraliter loquendo, non potest consistere sine continentia et celibatu.*—Ex quo ulterius concludere possumus, esse ad statum perfectum religionis simpliciter necessariam, quia de ratione hujus status est, ut sit vita expedita, et facilis ad perfectionem acquirendam, et consequenter ut excludat omnia, quæ notabiliter impedire possunt perfectionis acquisitionem, vel illam

difficilem reddere; sed ad hoc magna ex parte necessaria est virginitas, vel saltem continentia et celibatus, quando amissa est virginitas, et jam reparari non potest; ergo sine continentiæ consilio non potest status perfectus religionis consistere. Accedit quod vera paupertatis professio vix potest, moraliter loquendo, sine continentia et celibatu consistere, quia conjugium, quantum in ipso est, secum affert sollicitudinem acquirendi divitias; tum quia necessariæ sunt ad familiam, et onera matrimonii sustentanda; tum etiam quia parentes debent filiis thesaurizare; ergo, eo ipso quod paupertas est ad statum perfectionis necessaria, etiam castitas necessaria erit. Sicut etiam e contrario ad castitatem servandam multum confert paupertas, nam hæc duo consilia mutuo se juvant.

8. *Probatur de consilio obedientiæ.*—Tertio, idem probatur de consilio obedientiæ voluntarie susceptæ, ut distinguatur ab obedientia necessaria, quæ divinis et humanis præceptis debetur; nam hæc non est proprie et striete sub consilio, cum sit sub præcepto. Et præterea supponendum est sermonem esse de obedientia, quæ Christo principaliter offertur, et proxime homini, tanquam vicem ejus gerenti, in ordine ad spirituale animæ bonum, nimirum, ut hominem suæ obedientiæ commissum in via salutis dirigat et adjuvet. De quo dixit Basil., in Const., cap. 23, circa finem: *Nihil est aliud Antistes, qui modo diligenter munus exequitur, cui præpositus sit (pietati, videlicet), quam is qui personam Christi sustinet, et sequester est inter Deum et hominem*. Hoc ergo genus obedientiæ assumere ac profiteri, et voto Deo offerre, bonum et optimum esse, infra in speciali libro de religiosa obedientia ostendemus, ubi etiam esse utilissimam ad perfectionem obtinendam probabimus. Nunc vero sufficit ratio illa, quam Basilius ibidem indicat, dicens: *Illud firmissime tenendum est, rem esse difficillimam seipsum cognoscere et curare, propterea quod naturaliter seipsum quisque amat, et quilibet, quia naturaliter in seipsum propensus est, in veritatis judicio fallitur. At vero ab alio cognosci curarique facile est, cum ei, qui alios regit, ad veritatem discernendam nequaquam obstet sui ipsius amor*. Ergo ex hac parte securior multo est ad perfectionem obedientiæ via, tollit enim periculum propriæ voluntatis et affectionis, estque de se valde utilis ad perfectionem. Præterquam quod etiam Deo gratior est, tum propter majorem abnegationem et

humilitatem propriam, tum etiam propter majorem subjectionem propriæ voluntatis ad divinam.

9. Et hinc optime concluditur, ad statum religionis perfectum necessarium esse hoc sequi consilium, absolute loquendo, quia hujusmodi status debet esse via moraliter secunda, et expedita ad tendendum in perfectionem; et ad hunc finem est moraliter necessarium habere aliquem ejusdem viæ ducem et rectorem, quia nemo existimare se debet sufficientem ad judicandum de his, quæ sibi ad perfectionem expediunt, et ad eligendum inter illa, propter rationem a Basilio tactam. Et præterea, quia status perfectionis postulat ut homo paratus sit in omnibus eligere quod melius sit; hoc autem proprio arbitrio et voluntate facere difficillimum; et multo difficilius stabilitatem in hoc tenere per solam propriam voluntatem; ergo necessarium est certam aliquam regulam et rationem operandi in hoc sibi præfigere, quæ non potest esse, nisi per obedientiam. Nam per propriam prudentiam id facere, res est magni periculi et perpetuæ sollicitudinis. Unde addit aliam rationem D. Thomas, q. 186, art. 7, et 3 contr. Gent., c. 130, et in Opuse. 19, c. 4, quia, sicut ad amputandam sollicitudinem circa temporalia bona datur votum paupertatis, ita ad amputandam sollicitudinem hominis circa seipsum datur obedientiæ votum, propter quod homo dispositionem suorum actuum superiori committit. Denique, aut consideramus hunc religionis statum in aliqua communitate et sociali vita, et sic per se evidens est necessariam esse obedientiam ad talem statum; quia, sicut corpus sine capite vivere non potest, ita nec communitas sine gubernatore, nec gubernator proderit sine obedientia; est ergo in tali statu evidenter necessaria. Si autem religionis status in vita solitaria spectetur, sic potest nonnulla difficultas emergere: sed de illo procedunt etiam rationes factæ. Quomodo autem in solitudine possit esse verus status religionis, postea videbimus.

10. *Probatum de tribus simul.* — Ex his ergo satis probata est assertio quoad singula ex tribus dictis consiliis. Quod autem simul omnia necessaria sint, facile ex dictis concludi potest. Primo, quia de ratione perfecti status religionis est, ut quis propter Deum renunciet omnibus rebus, bonisque creatis, quæ perfectum Dei amorem impedire possunt: hæc autem bona vel sunt externa, vel sunt interna ad corpus pertinentia, vel pertinent ad ani-

mam et propriam voluntatem; ergo omnibus illis renunciandum est in statu perfecto religionis. At vero ad hanc integram renunciationem necessaria sunt illa tria consilia; nam per paupertatem externa bona, per castitatem proprium corpus, per obedientiam propria voluntas abnegatur. Ergo hæc tria ad talem statum necessaria sunt. Et confirmari potest hæc ratio, quia, sicut ad virtutem non satis est vitare malum, sed necessarium est bonum operari, ita ad statum perfectionis non satis est fugere pericula, vel impedimenta tollere proficiendi in perfectione charitatis, sed etiam necesse est totam vitam suam ad Deo servendum in operibus perfectionis ipsi offerre, ut recte dixit D. Thom., Opuse. 18, de Statu perfectionis, cap. 15, et est per se notum; sed tria illa sunt necessaria ut utrumque fiat. Nam per paupertatem et castitatem præcipue tolluntur impedimenta, et per illa non tam aliquid agendum, quam aliquid omittendum propter Deum promittitur; per obedientiam vero voluntatem suam, proinde se totam consecrat homo Deo in perfectum obsequium ejus. Ergo sine his tribus consiliis non poterat perfectus religionis status constitui.

11. *Secunda assertio: hæc tria consilia per se sufficiunt ad essentiam status religionis.* — Secundo, dicendum est hæc tria consilia per se sufficere ad substantiam status religionis constituendam. Hæc assertio est D. Thom., in d. q. 186, art. 7, et aliis locis supra citatis. Et tribus rationibus illam demonstrat. Prima est, quia illa tria consilia seu vota sufficiunt ad removendum omnia quæ fervorem charitatis impediunt. Nam hæc maxime sunt tria, scilicet, concupiscentia externorum bonorum, et sensibilibus delectationum, et inordinatio voluntatis humanæ, quorum primum per paupertatem, secundum per castitatem, tertium per obedientiam removetur.

12. Sed instabit aliquis, quia impedimentum secundum non satis per castitatem tollitur. Nam castitas solum reprimit delectationes venereas, quæ licet inter sensibiles maxime sint, non tamen sunt solæ; nam etiam dantur delectationes gustus, quarum appetitus et inordinatus usus spirituales profectum, et exercitium perfectionis non parum impediunt. Ergo quoad hanc partem non sufficit sola castitas, sed oportet addere aliquod consilium abstinentiæ, vel afflictionis corporis. Accedit quod D. Bernard., in sermone de tribus ordinibus Ecclesiæ, agens de statu religioso, tria ejus consilia sic enumerat: *Tribus compactus*

est lignis, ut qui perfecte eo uti voluerint, non labatur in itinere pes eorum. Hæc autem sunt pœna corporis, paupertas substantiæ mundialis, et humilitas obedientiæ. Quorum necessitatem, et connexionem, ac sufficientiam eleganter ostendit, dicens: *Nam et per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum caelorum; et qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli; et quem a Deo suo exturbavit inobediencia, sine dubio per obedientiam recto tramite ad eum redit. Hæc itaque sibi invicem esse compacta necesse est: nam nec pœna corporis inter divitias stabilis, nec obedientia sine pœna facile potest esse discreta; et paupertas in voluntate, et voluntas propria nullius potest esse momenti. At vero his rite compositis, vide si non tria maris hujus pericula evasisti, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, et superbiam vitæ.*

13. At enim hæc Bernardi verba vel difficultatem non expediunt, vel novam inducunt et argent. Nam ipse omittit castitatis professionem, et nihilominus illa tria quæ numerat, ad perfectionem ex hac parte tollendi impedimenta sufficere docet. Ergo vel putavit castitatem non esse necessariam, quod constat esse falsum et incredibile; vel sub pœna corporis castitatem præcipue inclusit, quod verissimum est. Ita ergo nos e contrario dicimus, sub castitate comprehendit omnem illam corporis afflictionem, quæ ad reprimendas delectationes venereas et concupiscentias immoderatas fuerit necessaria. Et hoc etiam insinuavit D. Thom. cum dixit, per castitatem excludi concupiscentiam sensibilibus delectationum, inter quas præcellunt delectationes carnis. Nam, licet materia voti castitatis non sit corporis afflictio, seu pœna, nec abstinentia ab omnibus corporeis delectationibus, sed a libidinis tantum, nihilominus professio castitatis et virginalis pudicitæ secum quodammodo trahit aliarum sensibilibus delectationum moderationem, vel etiam abnegationem, tanquam statui virginitatis convenientem ac moraliter necessariam. Unde, juxta distinctionem repetitam inter perfectionem et statum perfectionis, dici potest in præsentem, quod, licet votum obligans ad castitatem non obliget ad alias corporis afflictiones, nihilominus votum illud, eo ipso quod hominem constituit in statu continentiæ, constituere ipsum in statu postulante omnium corporearum delectationum mortificationem, et consequenter corporis afflictionem. Et ideo Bernardus unum sub alio comprehendit, utique, quia in statu connexa sunt;

et ideo quoad hanc partem ad status religionis perfectionem et integritatem, professio virginitatis seu castitatis sufficit, quia hæc omnem aliam corporis temperantiam postulat, ut copiose docet Hieronymus, epist. 22 ad Eustochium, de Custodia virginitatis.

14. *Sollicitudo bonorum temporalium est triplex.* — Secunda ratio D. Thomæ est, quia illa etiam tria consilia ad excludendam animi inquietudinem et nimiam sollicitudinem secularem, quæ perfectionis progressum impedire maxime solent, sufficiunt. Triplex enim esse solet hæc sollicitudo, videlicet, de acquisitione et administratione externorum bonorum; de cura familiæ, conjugis et filiorum; et de propriarum actionum dispositione et electione. Ex quibus prima anxietas per paupertatem, secunda per castitatem, tertia per obedientiam aufertur; ergo etiam ex hac parte tria illa consilia ad statum perfectum religionis sufficiunt. Tertia vero ratio D. Thomæ est, quia religiosus status maxime postulat ut homo in eo se et omnia sua totaliter offerat Deo; hoc autem sufficienter per illa tria consilia fit: nam per paupertatem bona omnia externa, per castitatem proprium corpus, per obedientiam propriam animam religionis offerunt Deo. In his autem omnia bona continentur.

15. *Honoris et famæ appetitus virtualiter per tria vota Deo offertur.* — Circa has vero rationes difficultas statim occurrit, præcedenti similis; quia in priori non videntur omnes animi sollicitudines perfectionem impediens sufficienter numeratæ. Nam honoris et famæ appetitus, et dignitatum ambitio maxime solent animum hominis sollicitum et inquietum tenere, et ab spiritualibus profectibus illum abstrahere. Hæc autem sollicitudo per dicta tria vota non sufficienter aufertur, ut facile ostendi potest; quia hæc cupiditas et sollicitudo longe diversa est a præcedentibus, et cum observatione paupertatis, castitatis et obedientiæ stat nimia honoris et dignitatis sollicitudo. Et eodem modo contra alteram rationem instatur, quia hæc sunt distincta bonorum genera, quæ per illa tria Deo non offeruntur, ut explicando materias trium votorum, in sequentibus ostendetur. Ad hanc vero difficultatem eodem modo respondendum est, quo primæ satisfecimus. Nam, licet per illa tria vota vel consilia formaliter (ut sic dicam) non amputentur honoris et famæ, vel dignitatum appetitus et sollicitudo, nihilominus virtute, et quasi in radice, quantum est ex vi status, abscinditur. Tum ratione paupertatis, quia illius

professio est status abjectionis et humilitatis; tum ratione obedientiæ, nam qui propriam voluntatem vel actionem non habere profiteretur, curam et sollicitudinem propriarum actionum vel munerum sibi arrogare non potest; et consequenter nec dignitatem ambire, nec humanos honores procurare, si convenienter suo statui operetur. Atque hoc modo per illa tria vota, etiam hæc bona honoris, dignitatis, et similia, Deo sufficienter offeruntur, saltem virtualiter, et ex parte status ac modi vivendi.

16. *Sub tribus votis virtualiter continentur omnia alia consilia conducentia ad perfectionem status religiosi.* — Ex his autem colligere possumus, quomodo hæc tria consilia ad substantiam religiosi ac perfecti status sufficere dicantur, cum multa alia, et quodammodo omnia ad perfectionem assequendam necessaria sint. Quia, sicut in rebus creatis, non quidquid ad operandum vel finem consequendum necessarium est, ad rei essentiam vel substantiam pertinet; sed satis est ut in substantia ipsa sit aliquomodo virtute contentum, et ab ea dimanans, vel ei annexum, vel additum sit ad perfectionem ejus consummandam; ita etiam in statu religionis, illa tria dicuntur substantiam religiosi status continere; quia sunt prima ac principalia ejus fundamenta, ad quæ cætera omnia reducuntur, quæ ad finem illius status consequendum convenientia esse possunt. Nam in illis virtute continentur omnia, quæ vel ad removenda impedimenta, vel ad perfectam oblationem sui et suarum rerum Deo faciendam opportuna esse possunt. Atque hac ratione, quamvis religiosus status non omnia consilia simpliciter ac conjunctim exequenda complectatur, nihilominus aliquo modo, saltem divisim, et in animi præparatione, omnia, quæ ad finem talis status necessaria, vel opportuna judicentur, complectitur. Et ita sub paupertate comprehenduntur omnia consilia, quæ vel ad qualitatem cibi ac vestitus vilis, vel ad usum necessarium aliarum rerum, vel ad modum quærendi hæc omnia, mendicando, aut laborando, vel ad alterius arbitrium illam recipiendo, pertinent. Ad castitatem autem, ut dixi, spectant corporis afflictiones, abstinentiæ, et similia consilia; imo etiam vigilias et orationes videtur Paulus virginitati annectere. Maxime vero sub obedientia comprehenduntur omnia pietatis, religionis et charitatis officia, et quidquid ad finem perfectionis in tali statu consequendum conferre potest. Nam, quia hoc in

ipso usu et executione definitum non est, sed prudenti judicio regulariter præscribendum, ideo juxta perfectionis regulam superioris arbitrio hoc relinquatur, et ita obedientiæ consilium omnia consilia unicuique statui opportuna in quadam animi præparatione complectitur.

17. *Tertia assertio.* — *Agitur de statu religioso imperfecto.* — Dico tertio: qui tantum unum vel alterum ex his principalibus consiliis, vel omnia incomplete et imperfecte profiteretur, quamvis simpliciter statum religionis non assumat, nihilominus statum religiosum aliquo modo participat, et in lata significatione seu analogia quadam status ille dici potest religiosus. Hanc assertionem indicavit divus Thom. 2. 2, q. 184, art. 4, et clarius in Opuse. 19, c. 1, ubi prius dicit perfectam religionem triplici voto consecrari, et postea subdit esse aliquos modos vivendi, quibus aliquod eorum deficit: *In quibus, ait, perfecta religio non invenitur*, indicans inveniri imperfectam. Eandem distinctionem clarius tradit Henr., in d. Quodl. 12, q. 29, præsertim in solut. ad 5. Eandemque supponunt auctores supra citati, quando communiter distinguunt latam et propriam, seu rigorosam religiosi appellationem; ille enim dicendi modus per hanc assertionem et distinctionem declaratur. Confirmari etiam hoc potest ex doctrina glossæ in Clement. 1, de Religios. domib., verb. *Obedientiam*. Et in Clement. *Cum ex eo*, de Sent. excom., verb. *Tertio*, quam sequitur Navar. in Commentar. 1 de Regul., num. 23, nimirum posse esse aliquem vivendi modum ad perfectionem pertinentem et approbatum, qui non satis sit ad statum proprie religiosum.

18. Et tunc optime applicatur prima ratio in principio capitis posita, quia omnis modus vivendi spiritualiter, ordinatus ad perfectionem charitatis acquirendam, si alioquin habeat immutabilitatem seu firmitatem ad statum sufficientem, aliquo modo dici potest et debet status perfectionis, ut probat ratio facta. Quia excedit communem statum vitæ christianæ, quoniam aliquid ultra essentialem perfectionem charitatis observat, et per semitam consiliorum tendit, licet non omnino exacte et complete illam amplectatur. Ergo cum eadem proportionem talis vivendi modus dici poterit religiosus status. Nam in re est eadem ratio eademque proportio. Et in nominis impositione idem etiam fundamentum reperitur, quia omnis status et ad majorem cum Deo

CAPUT III.

UTRUM VOTI OBLIGATIO PERPETUA AD STATUM RELIGIOSUM NECESSARIA SIT, ET QUOTUPLEX ESSE DEBEAT.

1. *Ad statum religiosum requiruntur perfectio et firmitas ipsius.* — Supponimus, ex dictis in superiori libro, non omnem vivendi modum habere rationem status, nisi peculiari aliquo vinculo morale ac sufficientem immutabilitatem habeat. Unde ad statum religiosum duò requiruntur, scilicet, perfectio seu religiositas, ut dicam, in modo vivendi, et firmitas seu immutabilitas in talis vitæ professione. Et priorem quidem conditionem in superiori capite declaravimus; nunc altera tractanda est. De qua non recte sensit Henric., Quodl. 12, q. 29, ad 5, dicens, ad statum perfectionis sufficere propositum permanendi in tali modo vivendi, qui ad perfectionem ducat, etiamsi alia obligatione aut voto firmatum non sit. Quod quidem in universum dixerat de communi ratione status in solutione ad primum. Et postea idem in particulari repetit de statu religionis et de statu virginitatis, in solutione ad 4. Nullam vero novam probationem seu confirmationem addit.

2. *Obedientia requiritur necessario in re non præcepta obligationem, et non sufficit solum propositum obediendi.* — Nos autem oppositum diximus de statu in communi, et de statu perfectionis, et de statu prælatorum; et ideo consequenter et a fortiori supponimus idem de statu religiosorum, qui non solum verus status est, sed etiam valde perfectus, et ideo etiam in ipsa ratione status majorem postulat firmitatem. Tum quia est de re valde difficili, et de se non necessaria, sed voluntaria; propter quod, nisi aliquo morali vinculo firmata sit, facile fluctuabit, ideoque non poterit veram rationem status participare. Tum etiam quia, licet castitas et paupertas possint aliquo modo per solum propositum voluntatis sine aliqua obligatione servari, nihilominus obedientia in materia non præcepta, sed voluntaria, sine aliquo præcedenti vinculo exerceri non potest. Quia obedientia supponit potestatem præcipiendi directivam, vel etiam coactivam; hæc autem esse non potest circa materiam alias liberam ab obligatione præcepti, nisi præcedat voluntaria subjectio, exclusa servitute coacta, de qua nunc non agimus. Ergo status religiosus, cum sit status voluntaria

unionem ordinatur, et peculiari modo hominem Deo obligat vel religat. Quapropter, sicut status perfectionis, ita etiam religiosus status ample sumptus distinguendus est in statum integrum ac perfectum et statum imperfectum, seu in statum completum et incompletum. Juxta quam distinctionem aliqui conversi religionum solent sub religiosis comprehendere, licet tria vota non emittant. Et aliqua femina, quæ Beatæ vulgo appellantur, observantes continentiam statum, votum illius emittentes, vel solum, vel cum aliis simplicibus, nomine religiosarum interdum veniunt, et aliqualem statum religiosum habere censentur, licet statum perfectum religionis non habeant. Idemque est de quibusdam, qui eremite, vulgo *eremitanos*, appellantur. Et multi sunt alii similes vivendi modi in Ecclesia, quos in discursu hujus operis explicabimus. Nam, quia solus ille status est simpliciter religiosus, qui habet omnia, quæ ad illum requiruntur, et hæc sunt multa, ut videbimus; ideo imperfectus status multiplex esse potest, prout magis vel minus conditionem perfecti status participaverit; et ideo explicando singulas conditiones proprii status religiosi, cæteros adnotabimus. Unde etiam constat in quo analogia illius divisionis posita sit, nam solus completus status religiosus est simpliciter talis; alii vero secundum quid.

19. *Solvuntur argumenta contraria.* — Ad primam ergo rationem dubitandi patet responsio ex proxime dictis. Ad secundam autem principalem rationem bene ibi responsum est, ut ex dicendis in sequenti capite magis constabit. Ad primam vero replicam fatemur, etiam in statu, in quo tria vota simplicia sine omnibus aliis requisitis emittuntur, talem vivendi modum non esse simpliciter statum religiosum, sed tantum secundum quid, quia, licet ad statum religiosum tria consilia ex parte votorum sufficiant, requiruntur aliæ conditiones, ut in sequentibus dicemus. Ad secundam vero replicam, per ea, quæ in fine secundæ assertionis dicta sunt, satisfactum est; nam satis est quod in prædictis tribus consiliis reliqua necessaria virtute contineantur. Ad tertiam replicam dicimus, hic esse sermonem de statu religioso generice sumpto; quomodo autem ad varias religiones contrahatur, et an inter illas sit specifica diversitas, et in aliqua re essentialis, vel tantum sit distinctio numerica, et quasi accidentalis, postea videbimus.